

תורה אור • פרשת בראשית • מאמר 11

בעטרה שעטרה לו אמו כי מצות התורה הן...

”בעטרה שעטרה לו אמו”

המצוות, הנעשות באמצעות דברים גשמיים ונחותים, נעשות לכתר הממשיך את רצונו ותענוגו של ה'; לעת עתה התענוג הזה נסתר ומעורר שמחה, אך לעתיד לבוא הוא ייראה ויביא תענוג ממשי.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ”ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

/likuteitorah.com/he/torah-ohr/bereishis/11

הנקודה

המצוות, הנעשות באמצעות דברים גשמיים ונחותים, נעשות לכתר הממשיך את רצונו ותענוגו של ה'; לעת עתה התענוג הזה נסתר ומעורר שמחה, אך לעתיד לבוא הוא יראה ויביא תענוג ממשי.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

המאמר קורא את הפסוק משיר השירים ג, יא, ביטוי אחר ביטוי. ה"עטרה" היא תרי"ג המצוות, המגיעות לכתר, שלמעלה מהשתלשלות; כשם שאבנים טובות יקרות משום שאבן דוממת מאירה, כך המצוות ממשיכות את הכתר מפני שהחומר הגשמי, לאחר בירורו באמצעותו, מתבטל לפני ה'. לפי המשנה, "יום חתונתו" הוא מתן תורה, שהמשיך את חכמת ה' ואת התענוג שבתוך רצונו, ו"יום שמחת לבו" הוא בית המקדש. לאחר מכן מבחין אדמו"ר הזקן בין שמחה לתענוג: אדם עשיר שמח באוצר שאינו יכול לראות, אך תענוג דורש ראייה. לכן המצוות מביאות כעת שמחה: אנו יודעים שהתענוג של ה' מצוי בהן, אף שאיננו תופסים אותו; גם בית המקדש והתפילה מגיעים רק למציאות האור, ולא לעצמותו. לעתיד לבוא יתגלה התענוג: "וראה". לבסוף, מלכות היא "לבו" של ה', המזרים חיות לעולמות ומקבל בחזרה את עבודתם; הקרבנות פתחו את הלב הזה, דור המבול חסם אותו ("ויתעצב אל לבו"), וקרבנו של נח פתח אותו מחדש.

מבנה

1	כתר המצוות	2-11
תרי"ג המצוות הן כתר המגיע לכתר; כשם שאבנים טובות יקרות מפני הפלא שבאבן מאירה, כך מצוות הנעשות בדברים גשמיים ממשיכות את הכתר כאשר החומר מתברר ומתבטל.		
2	החתונה ושמחת הלב	31
מתן תורה המשיך את חכמת ה' ואת תענוגו; בית המקדש הוא פתיחת הלב, ואילו הגלות היא כמשל חולי האהבה, שנרפא באמצעות התורה.		
3	שמחה ותענוג	4-6
שמחה נובעת מן הידיעה שקיים טוב נסתר, ואילו תענוג בא רק מתוך ראייתו; המצוות, בית המקדש והתפילה מביאים כעת שמחה, ולעתיד לבוא יראה תענוגו של ה'.		
4	לבו של ה', המבול וקרבנו של נח	7-8
מלכות היא הלב המחיה את העולמות ומקבל בחזרה את עבודתם; הקרבנות פותחים אותו, דור המבול חסם אותו, וקרבנו של נח פתח אותו מחדש.		

מושגים

כתר	כתר	בירור
הבחינה שלמעלה מן השכל: רצונו ותענוגו של ה'. תרי"ג המצוות (הערך המספרי של המילה "כתר" הוא 620) ממשיכות אותו.	העלאת החומר הגשמי מקליפת נוגה באמצעות השימוש בו למצווה, כך שהוא מתבטל לפני ה'.	

שמחה ותענוג שמחה ותענוג

שמחה מורגשת על טוב הידוע לאדם אף כשהוא נסתר; תענוג בא רק כשהטוב נראה בפועל.

מלכות כלב מלכות — לב

מלכותו של ה', שבאמצעותה נמשכת חיות לעולמות ואליה חוזרת עבודתם, בדומה לדם הזורם מן הלב ואליו.

מיין נוקבין ומיין דוכרין מיין ומיין

ההתעוררות העולה מלמטה וההמשכה האלוקית היורדת כמענה לה; הקרבנות העלו את הראשונה והמשיכו את השנייה.

קטע 1 • 11-2

כתר המצוות

1 בעטרה שעטרה לו אמו כי מצות התורה הן תרי"ג מצות דאורייתא וז' מצות דרבנן שהם תרי"ך עמודי אור בחי' כתר ועטרה והוא מה שלמעלה מהשתלשלות.

"בעטרה שעטרה לו אמו": שכן מצוות התורה הן תרי"ג מצוות מן התורה ושבע מצוות מדברי חכמים, שהן שש מאות ועשרים עמודי אור, בחינת כתר ועטרה; וזהו מה שלמעלה מהשתלשלות.

המאמר פותח בפסוק משיר השירים ג, יא, שבו אמו של שלמה המלך מעטרת אותו. ה"עטרה" היא המצוות: תרי"ג מצוות מן התורה ועוד שבע מצוות מדברי חכמים, וביחד שש מאות ועשרים, כמניין המילה "כתר"; לכן המצוות נקראות שש מאות ועשרים "עמודי אור". כתר הוא בחינת רצונו של ה', שלמעלה מסדר ההשתלשלות של העולמות והדרגות.

והנה עד"מ העטרה היא עשויה מאבנים טובות מאירים ומבהיקים מאד והרי גוף האבנים הם רק בחי' דומם אלא שמזככים אותם.¹

והנה, בדרך משל: העטרה עשויה מאבנים טובות המאירות ומנצנצות מאד; ואף על פי כן, עצם האבנים הוא רק מבחינת הדומם, אלא שמזככים אותן.

כדי להראות כיצד המצוות יכולות ליצור עטרה כזאת, אדמו"ר הזקן פונה לעטרה ממשית. אבני החן שבה נוצצות, אך מצד עצמן הן אבנים בלבד, מן הדרגה הנמוכה ביותר בבריאה — דומם; הן מאירות רק משום שחיתכו וליטשו אותן.

2 ולפי שהוא דבר פלא שהדומם כאבן יאיר² כ"כ [כל כך] ע"כ הם יקרים מאד ולכך ניתן לתכשיט על הראש אעפ"י [אף על פי] שהראש מעלתו נכבדת להיות שבו שוכן אור החכמה כו'

ומכיוון שזהו דבר פלא שדבר דומם, כמו אבן, יאיר כל כך, הרי הוא יקר מאד; ולכן קובעים אותו כתכשיט על הראש, אף שמעלת הראש נכבדה, שכן בו שוכן אור החכמה וכו'.

מדוע אבני חן יקרות כל כך? אין חידוש בכך שגור מאיר, אך אבן חסרת חיים שמאירה היא דבר פלא. לכן משבצים את אבן החן על הראש, אף שהראש הוא האיבר הנעלה ביותר בגוף ומקום משכנו של השכל: דבר נעלה מן השכל עצמו מונח עליו.

וכך המצוות נעשים בענינים גשמיים מבחי' ק"נ [קליפת נוגה] אלא ע"י הבירור נעשה זה דבר הפלא שהיש גשמי יהיה בטל לכן נעשה מזה עטרה ובחי' המשכת הכתר והוא לעילא מן שמשא כו':

וכך גם המצוות נעשות באמצעות דברים גשמיים שמבחינת קליפת נוגה, אלא שעל ידי הבירור נעשה דבר פלא זה: שהיש הגשמי נעשה בטל. לכן נעשית מכך עטרה, ונמשכת בחינת כתר, שהיא "למעלה מן השמש" וכו'.

הנמשל הוא שהמצוות נעשות באמצעות דברים גשמיים, כגון צמר, עור וזוון, השייכים לקליפת נוגה — תחום ניטרלי שיכול להיות מופנה לקדושה או להפכה. כשהמצווה מבררת את החומר הזה, ה"יש" הגשמי, הנראה כעומד בפני עצמו, נעשה בטל לה'. הפלא הזה הוא שממשיך את בחינת כתר. "למעלה מן השמש" — ביטוי בארמית — פירושו למעלה מן הטבע, בניגוד למה שנמצא "תחת השמש".

קטע 2 • 31

החתונה ושמחת הלב

3 **ביום חתונתו זו מ"ת [מתן תורה]³ כבר מבואר למעלה הטעם שנק' ביום חתונתו שהיא המשכת ח"ע [חכמה**

עילאה] מוחא כו'

"ביום חתונתו" — זו מתן תורה. כבר התבאר למעלה הטעם לכך שהוא נקרא "יום חתונתו": משום שבו נמשכת חכמה עילאה, ה"מוח" וכו'.

המאמר ממשיך לקרוא את הביטוי הבא בפסוק על פי המשנה: "יום חתונתו" הוא מתן תורה. במאמר קודם הוסבר שהתורה ממשיכה חכמה עילאה, חכמתו של ה', הנקראת "מוח".

ובזה מתלבש כח התענוג שהוא פנימי [פנימיות / פנימית] הרצון כנ"ל. ושמחת לכו זה בנין בהמ"ק [בית

המקדש] פי' פתיחת הלב נק' שמחת לכו

ובה מתלבש כוח התענוג, שהוא פנימיות הרצון, כנוצר לעיל. "וביום שמחת לכו" — זהו בנין בית המקדש. כלומר, פתיחת הלב נקראת "שמחת לכו",

בתוך אותה חכמה מתלבש התענוג של ה', שהוא פנימיות רצונו. המאמר ממשיך: "שמחת לכו" היא בנין בית המקדש. אדמו"ר הזקן מסביר ששמחה פירושה שהלב נפתח.

משא"כ בגלות נק' חולת אהבה שאין הסיכוב והילוך רוח החיים מהלב אל האברים כדבעי וע"כ אומרת סמכוני כו' ע"י התורה שנק' רפואה כנ"ל.⁴

ואילו בגלות היא נקראת "חולת אהבה", משום שזרימת רוח החיים מן הלב אל האברים אינה מתנהלת כראוי; ולכן היא אומרת "סמכוני" וכו' — באמצעות התורה, הנקראת רפואה, כנוצר לעיל.

בגלות עם ישראל, כלתו של שיר השירים, הוא "חולה מאהבה": כמו גוף שדם אינו זורם בו כראוי מן הלב אל האברים. לכן היא מבקשת "סמכוני", והרפואה היא התורה, שכפי שהוסבר במאמר קודם נקראת רפואה.

קטע 3 • 41-6

שמחה ותענוג

4 **והנה התענוג והשמחה לכאורה ענין א' הם אבל באמת ב' ענינים המה כי עד"מ עשיר שיש לו מטמון**

והנה, לכאורה התענוג והשמחה הם עניין אחד, אך לאמיתו של דבר אלה שני ענינים. משל למה הדבר דומה? לעשיר שיש לו מטמון

כעת אדמו"ר הזקן מבחין בין שתי תחושות שנראות דומות: תענוג ושמחה. הוא ממחיש זאת באמצעות משל על עשיר ועל המטמון שלו.

כסף וזהב באוצרו הוא שמח וטוב לב אעפ"י [אף על פי] שאינו רואה אותו וגם אעפ"י [אף על פי] שהממון רחוק ממנו כמה מאות פרסאות.

של כסף וזהב באוצרו; הוא שמח וטוב לב אף שאינו רואה אותו, ואף שהממון רחוק ממנו כמה מאות פרסאות.

עשיר שמח באוצרו גם כשהוא אינו מביט בו וגם כשהוא נמצא במרחק מאות פרסאות ממנו. פרסה היא מידת מרחק קדומה, שאורכה כמה קילומטרים.

אך להיותו יודע שישנם בשלימות בודאי אעפ"י [אף על פי] שמכוסה ונעלם הוא מעיניו עתה ישמח לכו מאד וזהו ענין ומהות השמחה שיכול להיות על הטוב אף כשהוא נעלם ומכוסה מעיניו.

אלא שמכיוון שהוא יודע שהממון בודאי קיים בשלמותו, אף שכעת הוא מכוסה ונעלם מעיניו, לכו שמח מאוד. וזהו עניינה ומהותה של השמחה: אפשר לשמוח על דבר טוב גם כשהוא נסתר ומכוסה מן העיניים.

העשיר שמח משום שהוא יודע שהממון בודאי נמצא שם ושלא חסר בו דבר. זהו טבעה של שמחה: אפשר לחוש אותה ביחס לדבר טוב שנמצא מחוץ לטווח הראייה.

אבל ענין התענוג והשעשועים אינו אלא דוקא כשרואה הדבר שמתענג ממנו בעיניו ממש כמו שעשוע האב עם בנו הוא דוקא כשרואהו בעיניו

אבל התענוג והשעשוע שייכים רק כאשר האדם רואה ממש בעיניו את הדבר שממנו הוא מתענג. למשל, שעשועי של אב בבנו הם דווקא כשהוא רואה אותו בעיניו;

התענוג שונה: הוא דורש לראות את הדבר עצמו. אב מתענג על בנו כשהבן נמצא מולו.

משא"כ מרחוק אינו שייך תענוג רק שמחה ולכן מברכין ברכת הראיה כשרואה אדם החביב לו⁵ כו'.

ואילו כשהוא רחוק, אין שייך תענוג אלא שמחה בלבד. לכן מברכים את ברכת הראייה כשרואים אדם היקר לנו וכו'.

מרחוק אפשר לשמוח, אך לא להתענג. לכן תיקנו חכמים ברכה כשרואים חבר יקר לאחר זמן רב שלא נפגשו: עצם הראייה מביאה תענוג חדש.

5 והנמשל יובן בענין שמחה של מצוה דהנה טעמי תורה לא נתגלו עתה שאין עתה הגילוי רק שכך רצונו ית'.

את הנמשל נבין בעניין שמחת המצווה. הנה, טעמי התורה לא התגלו כעת, משום שכעת אין גילוי, אלא רק שכך רצונו יתברך.

כעת המשל מיושם על השמחה שבעשיית מצווה. בזמן הזה אין אנו יודעים את טעמיהן הפנימיים של המצוות; אנו מקיימים אותן מפני שזהו רצונו של ה'.

ולע"ל [ולעתיד לבוא] יתגלו טעמי תורה בחיי ענג עליון שיש בכל מצוה אמנם גם עתה ידוע לנו שמלובש ונמשך בהמצוה מבחי תענוג העליון

ולעתיד לבוא יתגלו טעמי התורה — בחינת התענוג העליון שיש בכל מצווה. ואף על פי כן, גם כעת ידוע לנו שבמצווה מתלבש ונמשך משהו מבחינת התענוג העליון,

לעתיד לבוא, בעידן המשיח, יתגלו טעמי התורה, והם תענוגו של ה' בכל מצווה. גם כעת ידוע לנו שהתענוג הזה מתלבש במצווה.

רק שאין מהותו מושג ולכן יכול להיות מזה בחיי שמחה גדולה וכמ"ש בשמחה ובטוב לבב מרוב כל.⁶ אלא שמהותו אינה מושגת; ולכן יכולה לבוא מכך בחינת שמחה גדולה, כמו שכתוב: "בשמחה ובטוב לבב מרוב כל".

אנו יודעים שהתענוג נמצא שם, אך איננו יכולים להשיג את מהותו, כמו העשיר והמטמון הנסתר שלו; הידיעה הזאת יכולה להביא שמחה גדולה. לכן התורה דורשת לעבוד את ה' "בשמחה ובטוב לבב".

כמו שהעשיר שמח מהמטמון אף שאינו רואהו בעיניו כו'. אך לע"ל [ולעתיד לבוא] יתגלה מהות התענוג העליון וזהו ישקני מנשיקות פיהו.⁷

כמו שהעשיר שמח על המטמון אף שאינו רואה אותו בעיניו וכו'. אבל לעתיד לבוא תתגלה מהות התענוג העליון, וזהו "ישקני מנשיקות פיהו".

לעתיד לבוא התענוג עצמו יתגלה, וזהו פירוש "ישקני מנשיקות פיהו": קרבה ישירה ואינטימית, במקום ידיעה מרחוק.

6 ולכן בהמ"ק [בית המקדש] נק' שמחת לבו שהיה האור ג"כ מוסתר בארון וכפורת כו'. וכן תפלה באהוי"ר [באהבה ויראה] הוא ג"כ רק השגת המציאות ולא המהות.

ולכן בית המקדש נקרא "שמחת לבו", שכן גם בו היה האור נסתר בארון ובכפורת וכו'. וכך גם בתפילה מתוך אהבה ויראה יש רק השגת המציאות, ולא השגת המהות.

זהו הטעם לכך שבית המקדש נקרא רק "שמחת לבו" ולא תענוגו: גם בו היה האור האלוקי נסתר בתוך הארון ובכפורת. בדומה לכך, אהבה ויראה בתפילה משיגות רק את הידיעה שה' נמצא, ולא תפיסה של מהותו; לכן הן מביאות שמחה ולא תענוג.

אך ביום חתונתו זו מתן תורה נמשך בחיי תענוג אלא שמ"מ עכשיו אין התענוג בגלוי

אבל "כיום חתונתו" — זה מתן תורה — נמשכה בחינת תענוג, אלא שלמרות זאת התענוג אינו גלוי כעת,

במתן תורה, "יום חתונתו", נמשך תענוגו של ה' עצמו אל התורה והמצוות; אך בזמן הזה הוא עדיין אינו גלוי.

שמלובש ג"כ בהתלבשות בענינים גשמיים כ"א לע"ל [לעתיד לבוא] יתגלה מתוך הלבושים וע"ז נאמר וראנה⁸ בבחי' רא"י [ראיה] ממש כמ"ש ולא יכנף עוד⁹ כו' והיו עיניך רואות כו':

מפני שגם הוא מתלבש בענינים גשמיים; אבל לעתיד לבוא הוא יתגלה מתוך הלבושים. ועל כך נאמר "וראנה", בבחינת ראייה ממש, כמו שכתוב: "ולא יכנף עוד" וכו', "והיו עיניך רואות" וכו'.

התענוג נסתר בלבושים הגשמיים של המצוות, ולעתיד לבוא הוא יאיר מתוכם. לכן נאמר בפסוק "צאינה וראינה" — ראייה ממשית, כפי שמבטיח ישעיהו שה' לא יהיה נסתר עוד ו"עיניך רואות".

קטע 4 • 71-8

לבו של ה', המבול וקרבנו של נח

7 ועפ"ז [ועל פי זה] יובן המדרש (כפ' בראשית פ' כ"ז) ע"פ ויתעצב אל לבו¹⁰ אמר רבי ברכיה משל למלך שבנה פלטין ע"י אדריכל ראה אותה

על פי זה יובן המדרש (בפרשת בראשית, פרשה כ"ז), על הפסוק "ויתעצב אל לבו": אמר רבי ברכיה, משל למלך שבנה ארמון באמצעות אדריכל, וכשראה אותו

אדמו"ר הזקן מחיל כעת את הרעיון של "לבו" של הקב"ה על מדרש בבראשית רבה, על בראשית ו, ו, שם נאמר שהקב"ה, כשראה את ההשחתה שלפני המבול, "התעצב אל לבו".

ולא ערבה לו על מי יש לו להתכעס לא על אדריכל¹¹ כך ויתעצב אל לבו עכ"ל [עד כאן לשונו].

ולא היה הדבר ערב לו. על מי היה לו לכעוס, אם לא על האדריכל? כך גם "ויתעצב אל לבו". עד כאן לשונו.

המשל של רבי ברכיה: מלך שארמונו, שנבנה בידי אדריכל, אינו מוצא חן בעיניו, מאשים את האדריכל. כך הקב"ה התעצב "אל לבו": הלב הוא, כביכול, האדריכל של העולם.

כי ממש"ל [ממה שכתוב לעיל] בענין וכיום שמחת לבו זה בנין בהמ"ק [בית המקדש]¹² שמדת מלכותו ית' נקראת לב שממנו נמשך החיות לכל האברים

שהרי לפי מה שנתבאר לעיל בענין "וביום שמחת לבו" — זה בנין בית המקדש, מידת מלכותו ית' נקראת "לב", וממנה נמשכת החיות לכל האיברים,

כדי להסביר את המשל, הוא חוזר לפסקה 3: מלכותו של הקב"ה, המידה שדרכה הוא בורא את העולמות ומנהיג אותם, נקראת "לב", משום שכמו הלב היא שולחת חיות לכל האיברים.

ואח"כ חוזרים הדמים מכל האברים אל הלב כך בחיי מלכותך הוא מכ"ע [מלכות כל עולמים]¹³ שממנה נמשך השפעת החיות לבי"ע והוא בחיי ממכ"ע [ממלא כל עלמין]

ואחר כך הדם חוזר מכל האיברים אל הלב. כך גם "מלכותך" היא "מלכות כל העולמים", וממנה נמשכת השפעת החיות לבי"ע — בריאה, יצירה ועשיה; וזו בחינת ממלא כל עלמין.

בגוף, הדם גם חוזר מן האיברים אל הלב. בדומה לכך, מלכות — "מלכותך, מלכות כל העולמים" — משפיעה חיות לשלושת העולמות התחתונים, בריאה, יצירה ועשיה; זהו האור הממלא את כל העולמות, המחיה כל אחד לפי מידתו.

ואח"כ עולה האתעדל"ת [האתערותא דלתתא] מבי"ע לבחי" מלכות ואתעדל"ת [ואתערותא דלתתא] זו הוא מ"ש ואהבת את הוי"ה אלקיך בכל לבבך¹⁴ כו'

ואחר כך עולה האתערותא דלתתא מבי"ע לבחינת מלכות; ואתערותא דלתתא זו היא מה שנאמר: "ואהבת את הוי' אלקיך בכל לבבך" וגו'.

זרימה החוזרת היא "אתערותא דלתתא": עבודת האדם העולה מן העולמות האלה בחזרה אל מלכות. הדוגמה לכך היא אהבת ה' "בכל לבבך" — הלב האנושי משיב ל"לב" האלוהי.

ולכן בנין בהמ"ק [בית המקדש] שבו מקריבים הקרבנות שהוא ענין העלאת מ"ן [מ"ן נוקבין] מבירור ק"ן [קליפת נוגה] ונפש הבהמית נקי שמחת לבו שהשמחה היא פתיחת הלב שעיי"ז המ"ן [המ"ן נוקבין] נמשך מ"ד [מ"ן דוכרין] מבחי" סוכ"ע בממכ"ע [בממלא כל עלמין].

ולכן בניין בית המקדש, שבו מקריבים את הקרבנות — עניין העלאת מ"ן על ידי בירור קליפת נוגה והנפש הבהמית — נקרא "שמחת לבו"; שכן השמחה היא פתיחת הלב, ועל ידי כך נמשכים מ"ד מבחינת סוכב כל עלמין אל ממלא כל עלמין.

קרבנות המקדש היו זרימה חוזרת כזאת: העלאת מ"ן — התעוררותו של המקבל כלפי מעלה — על ידי בירור בעלי החיים הגשמיים והנפש הבהמית. לכן המקדש הוא "שמחת לבו": השמחה פותחת את הלב, ובתגובה נמשכים מ"ד — השפע האלוהי היורד מלמעלה — מן האור הסוכב כל עלמין אל האור הממלא את העולמות.

8 ולכן ההפוך מזה היה בדור המבול שהיו מכעיסין ובאין. ה"ז [הרי זה] עד"מ כמו שיש ח"ו [חס ושלום] קלקול בהאברים המונע סיבוב והילוך הדם מהלב אל האברים ומהאברים אל הלב כו' ועיי"ז לא נמשך ג"כ מהמוח בהלב ונפסק הקשר כו'.

ולכן ההפך מזה היה בדור המבול, שהיו מכעיסים והולכים. זה דומה, דרך משל, למצב שבו יש, חלילה, פגיעה באיברים המונעת את מחזור הדם ואת זרימתו מן הלב אל האיברים ומהאיברים אל הלב וכו'; ועל ידי כך גם ההשפעה מן המוח אל הלב אינה נמשכת, והקשר נפסק וכו'.

דור המבול פעל בניגוד לעבודת המקדש: במקום להעלות את לבם אל ה', הם הוסיפו להכעיס אותו. במשל, איבר שנפגע חוסם את מחזור הדם בשני הכיוונים, ואז גם השפעת המוח אינה מגיעה עוד אל הלב.

וכך הוא ענין ויתעצב אל לבו שלא נמשך האור בגילוי מבחי' סוכי' אל בחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] הוא בחי' מלכות כו'.

וזהו ענין "ויתעצב אל לבו": שהאור לא נמשך בגילוי מבחינת סוכב כל עלמין אל בחינת ממלא כל עלמין, שהיא בחינת מלכות וכו'.

זו משמעות "ויתעצב אל לבו": האור העליון והמקיף כבר לא נמשך בגילוי אל מלכות, האור הממלא את כל העולמות, משום שהזרימה העולה מלמטה פסקה.

ולכן כפי' נח אחר שהקריב קרבן וכתוב וירח ה' את ריח הניחוח¹⁵ כתי' [כתיב] ויאמר ה' אל לבו כו' והוא ע"ד מעין שנקרא בנין בהמ"ק [בית המקדש] מקום הקרבנות שמחת לבו כנ"ל:¹⁶

ולכן בפרשת נח, לאחר שהקריב קרבן, ונאמר "וירח ה' את ריח הניחוח", נאמר "ויאמר ה' אל לבו" וכו'. זה מעין דוגמה למה שנקרא בנין בית המקדש — מקום הקרבנות — "שמחת לבו", כפי שנתבאר לעיל.

לאחר המבול הקריב נח קרבן, ה' הריח את ריחו הניחוח, והפסוק מספר שה' אמר אל לבו שלא יוסיף לקלל את האדמה. הקרבן של נח השיב את הזרימה, והיה מעין דוגמה קטנה לבית המקדש, מקום הקרבנות, הנקרא "שמחת לבו".

בעבודה

על האדם לעבוד את ה' בשמחה רבה בקיום המצוות, מתוך ידיעה שהתענוג של ה' עצמו מלוכש בהן, אף שאינו נראה עדיין; וכאשר הוא מברר דברים גשמיים באמצעות המצוות ואוהב את ה' "בכל לבבך", הוא מעלה אתערוותא דלתתא הפותחת את המשכת האור האלוקי אל העולם.

שאלות לשיחה

1. מדוע אומר המאמר שערכה של אבן טובה טמון בפלא שבאבן מאירה, וכיצד הדבר מסביר את כוחן של מצוות גשמיות?
2. מה ההבדל בין שמחה לתענוג, ומדוע המצוות יכולות להביא כעת רק שמחה?
3. מדוע הן בית המקדש והן התפילה מתוך אהבה ויראה מתוארים כתופסים רק את מציאות האור ולא את עצמותו?
4. כיצד משל הלב וזרימת הדם מסביר את הפסוק "ויתעצב אל לבו" ואת תגובת ה' לקרבנו של נח?

הערות

פסוקה 1

Stay ye me with dainties, refresh me with apples; For I am'
'love-sick
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 4

5 מברכין ברכת הראיה כשרואה אדם החביב לו

רבי יהושע בן לוי פוסק שהרואה חבר לאחר שלושים יום אומר ברכת שהחינו, ולאחר שנים עשר חודש — "מחיה המתים". אדמו"ר הזקן מביא זאת כדי להראות שראיית אדם אהוב מביאה תענוג שאינו נובע רק מן הידיעה עליו מרחוק.

Berakhot 58b ברכות נ"ח ב

פסוקה 5

6 בשמחה ובטוב לבב מרוב כל

התורה מוכיחה את ישראל על שלא עבדו את ה' "בשמחה ובטוב לבב מרוב כל". כאן הפסוק ממחיש את השמחה הגדולה הנובעת מן הידיעה שתענוגו של ה' נמצא במצווה.

Deuteronomy 28:47 דברים כ"ח:מ"ז

תחת אשר לא־עֲבַדְתָּ אֶת־ה' אֱלֹהֶיךָ בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵבָב מְרֹב כֹּל:

because thou didst not serve the L-RD thy G-d with joyful-
ness, and with gladness of heart, by reason of the abundance
;of all things

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

7 ישקני מנשיקות פיהו

בקשת הפתיחה של שיר השירים, "ישקני מנשיקות פיהו", מתפרשת כאן כגילוי מהותו של תענוג ה' לעתיד לבוא.

Song of Songs 1:2 שיר השירים א':ב'

יִשְׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהוּ כִּי־טוֹבִים הָיִידָךְ מִיַּיִן:

Let him kiss me with the kisses of his mouth— For thy love is
.better than wine

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 6

8 וראנה

הפסוק פותח במילים "צאינה וראינה בנות ציון". אדמו"ר הזקן מפרש את "ראינה" כראייה ממשית של תענוגו של ה' לעתיד לבוא.

Song of Songs 3:11 שיר השירים ג':יא

צֵאנָה וּרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בְּמֶלֶךְ שְׁלָמָה בְּעֶטְרָה שְׁעֶטְרָה־לוֹ אִמּוֹ בְּיוֹם
חֲתָנָתוֹ וּבְיוֹם שְׂמֻחַת לְבוֹ:

Go forth, O ye daughters of Zion, And gaze upon king
Solomon, Even upon the crown wherewith his mother hath
crowned him in the day of his espousals, And in the day of
.the gladness of his heart

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 2

2 ולפי שהוא דבר פלא שהדומם כאבן יאיר

ההערה מצטטת את החיבור הזה, המסביר את אותה נקודה: כשנר מאיר אין בכך חידוש כלל, אבל כשאבן דוממת מאירה, יש בכך חידוש גדול. זהו ניסוח מקביל למשל המובא כאן.

הערת קה"ת

במאמרי אדה"צ על מארז"ל ע' קו מסביר זה "כי כשהנר מאיר אין זה חידוש כלל, אך כשהאבן שהוא בחי' דומם מאיר הוא דבר חידוש גדול". וראה גם לקרי'ת נשא כג, ג.

פסוקה 3

3 ביום חתונתו זו מ"ת

המשנה מסיימת בפסוק משיר השירים ג, יא ומפרשת: "ביום חתונתו" — זה מתן תורה, ו"ביום שמחת לבו" — זה בניין בית המקדש. אדמו"ר הזקן מתבסס על שני היהוים האלה.

Mishnah Ta'anit 4:8 משנה תענית ד':ח'

... וכן הוא אומר, צֵאנָה וּרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בְּמֶלֶךְ שְׁלָמָה בְּעֶטְרָה שְׁעֶטְרָה לוֹ אִמּוֹ בְּיוֹם חֲתָנָתוֹ וּבְיוֹם שְׂמֻחַת לְבוֹ (שיר השירים ג). ביום חֲתָנָתוֹ, זֶה מִתֵּן תּוֹרָה. וּבְיוֹם שְׂמֻחַת לְבוֹ, זֶה בְּנִין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, שְׂיִבְנָה בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ. אָמֵן:

Rabbon Simeon hen Gamaliel says, "Never were more joy-
ous festivals in Israel than the 15th of Ab and the day of
atonement, for on them the maidens of Jerusalem used to
go out dressed in white garments—borrowed ones, in order
not to cause shame to those who had them not of their own;
—these clothes were also to be previously immersed, and
thus they went out and danced in the vineyards, saying,
Young men, look and observe well whom you are about to
... choose [as a spouse]; regard not beauty [alone]

Torat Emet 357 (Public Domain) • Eighteen Treatises from the Mishna
(Public Domain)

פסוקה 4

"סמכוני באשיות, רפדוני בתפוחים, כי חולת אהבה אני". כאן הכלה החולה מאהבה היא ישראל בגלות, המבקשת שהתורה תסמוך אותה.

Song of Songs 2:5 שיר השירים ב':ה'

סִמְכוּנִי בְּאִשִּׁיּוֹת וְרִפְדוּנִי בְּתַפּוּחִים כִּי־חֹלֶת אֲהֵבָה אָנִי:

9 ולא יכנף עוד

"ולא יכנף עוד מוריד, והיו עיניך רואות את מורידך". הערת קה"ת מביאה מקור זה; הוא מתאר את הגילוי הגלוי שאליו מתייחסת המילה "ראינה".

Isaiah 30:20 ישעיהו ל:כ

ונתן לכם אֲדֹנֵי לֶחֶם צָר וּמִים לַחֵץ וְלֹא־יִכְנֹף עוֹד מוֹרִיד וְהָיוּ עֵינֶיךָ רְאוּת אֶת־מוֹרִיד:

And though the L-rd give you sparing bread and scant water,
Yet shall not thy Teacher hide Himself any more, But thine
eyes shall see thy Teacher

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישעיהו ל, כ.

פסוקה 7

10 ויתעצב אל לבו

לפני המבול נאמר: "וינחם ה' כי עשה את האדם בארץ, ויתעצב אל לבו".

Genesis 6:6 בראשית ו:ו

וַיִּנָּחֶם ה' כִּי־עָשָׂה אֶת־הָאָדָם בָּאָרֶץ וַיִּתְּעַצֵּב אֶל־לְבוֹ:

And it repented the L-RD that He had made man on the
earth, and it grieved Him at His heart

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

11 ויתעצב אל לבו אמר רבי ברכיה משל למלך שבנה פלטין ע"י

אדריכל ראה אותה ולא ערבה לו על מי יש לו להתכעס לא על
אדריכל

המשל של רבי ברכיה על בראשית ו, ו: מי שארמונו, שנבנה בידי אדריכל, אינו מוצא חן בעיניו, כועס על האדריכל; כך "ויתעצב אל לבו". אדמו"ר הזקן מזהה את ה"לב" עם מלכות.

Bereshit Rabbah 27:4 בראשית רבה כ"ז:ד

... מתנחם אני שעשיתי אותו וניתן בארץ. ויתעצב אל לבו אמר רבי ברכיה: משל לשר שבנה פלטין על ידי אדריכל, ראה אותה ולא ערבה לו. על מי יש לו להתכעס, לא על אדריכל?!, כך, ויתעצב אל לבו. אמר ר' אסי: משל לשר שעשה סחורה ע"י סרסור והפסיד. על מי יש לו להתרעם. לא על הסרסור?! כך ויתעצב אל לבו. אפיקורס אחד שאל את רבי יהושע בן קרחה אמר לו: אין אתם אומרים שהקדוש ברוך הוא רואה את הנולד?! אמר לו: הן. והא כתיב ויתעצב אל לבו?! אמר לו: נולד לך ...

The L-rd regretted that He had made man on the earth, and "He was saddened in His heart" (Genesis 6:6). "The L-rd regretted [vayinahem] that He had made man on the earth" - Rabbi Yehuda and Rabbi Neḥemya, Rabbi Yehuda said: [G-d said:] 'There was regret before Me that I created him below ["on the earth"], for had I created him on High, he would never have rebelled against Me.' Rabbi Neḥemya said: [G-d said:] 'I take solace [mitnaḥem] in the fact that I created him ... ,below ["on the earth"]

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

12 ושמחת לבו זה בנין בהמ"ק

המשנה מזהה את "שמחת לבו" עם בניין בית המקדש, וזהו העניין הנוצר

כאן.

Mishnah Ta'anit 4:8 משנה תענית ד':ח

... וכן הוא אומר, צְאִינָה וּרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בְּמִלֶּךְ שְׁלָמָה בְּעֶטְרָה שְׁעֶטְרָה לוֹ אָמוּ בְּיוֹם חֲתָנָתוֹ וּבְיוֹם שְׁמֻחַת לְבוֹ (שיר השירים ג). בְּיוֹם חֲתָנָתוֹ, זֶה מִתֵּן תוֹרָה. וּבְיוֹם שְׁמֻחַת לְבוֹ, זֶה בְּנִין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, שְׂיִכְנָה בְּמִתְרָה בְּמִינוֹ. אָמֵן:

Rabbon Simeon hen Gamaliel says, "Never were more joyous festivals in Israel than the 15th of Ab and the day of atonement, for on them the maidens of Jerusalem used to go out dressed in white garments—borrowed ones, in order not to cause shame to those who had them not of their own;—these clothes were also to be previously immersed, and thus they went out and danced in the vineyards, saying, Young men, look and observe well whom you are about to ... ,choose [as a spouse]; regard not beauty [alone]

Torat Emet 357 (Public Domain) • Eighteen Treatises from the Mishna (Public Domain)

13 מלכותך הוא מכ"ע

"מלכותך מלכות כל עולמים": מלכות היא המידה המחיה את כל העולמות.

Psalms 145:13 תהילים קמ"ה:יג

מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל־עֲלָמִים וּמִמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר:

Thy kingdom is a kingdom for all ages, And Thy dominion
endureth throughout all generations

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

14 ואהבת את הוי"ה אלקיך בכל לבבך

המצווה לאהוב את ה' בכל הלב מוצגת כאתגרות דלתת העולה בחזרה אל מלכות.

Deuteronomy 6:5 דברים ו:ה

וְאָהַבְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לִבְּךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדְךָ:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and
with all thy soul, and with all thy might

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 8

15 וירח ה' את ריח הניחוח

לאחר הקרבת הקרבן של נח נאמר: "וירח ה' את ריח הניחוח, ויאמר ה' אל לבו: לא אוסיף לקלל עוד את האדמה בעבור האדם".

Genesis 8:21 בראשית ח:כ"א

וַיִּרַח ה' אֶת־רִיחַ הַנִּיחּוֹחַ וַיֹּאמֶר ה' אֶל־לְבוֹ לֹא־אֶסְף לְקַלֵּל עוֹד אֶת־הָאֲדָמָה בְּעִבּוֹר הָאָדָם כִּי יֵצֵר לֵב הָאָדָם רָע מִנְּעֻרָיו וְלֹא־אֶסְף עוֹד לְהָכוֹת אֶת־כָּל־חַי כֹּאֲשֶׁר עָשִׂיתִי:

And the L-RD smelled the sweet savour; and the L-RD said in His heart: 'I will not again curse the ground any more for man's sake; for the imagination of man's heart is evil from his youth; neither will I again smite any more every thing living, as I have done

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

16 ועפ"ז . . שמחת לבו כנ"ל

בכתב יד זה חסר כל הקטע מ"על פי זה יובן המדרש" ועד "שמחת לבו, כפי שנתבאר לעיל". במקומו מופיע קטע העוסק בסיבה לכך שהתורה נקראת

רפואה: על הפסוק "כל המחלה וגוי לא אשים עליך כי אני הי רופאך" נאמר שמלך מעסיק רופא שמדריך אותו כדי שלא יחלה, וגם הדרכה זו נקראת רפואה; זוהי הרפואה שעל ידי התורה, ואילו לאחר שכבר אירעה פגיעה, הרפואה היא תשובה. תורה הנלמדת לשמה ממשיכה אור חדש, ולכן מרפאת כמו תשובה; שתי בחינות אלה שבתורה נקראות גשם וטל.

הערת קה"ת

כל הקטע ליתא בבוכ 35 [ובאוה"ת שה"ש כרך ג ע' תתקכב בכמה שינויים ע"ש], ובמקומו נמצא קטע דלהלן: עוד י"ל בדרך אפשר [באוה"ת שם — בדרך אחר] שהתורה נק' רפואה דהנה כתיב כל המחלה כו' לא אשים כו' כי אני הי רופאך והקשו אם לא אשים החולי רפואה למה, והתירוץ הוא כמו מלך ישר [באוה"ת שם — או שר] מחזיק אצלו רופא המורה לו הנהגה טובה שלא יבא לידי חולי ר"ל, וזהו נקרא ג"כ בלשון רפואה וזהו הרפואה ע"י התורה, אך אם כבר הגיע הקלקול אזי הרפואה ע"י התשובה, ובי' הדרכים אמת שיש תורה ויש תורה ע"ד מעיקרא כי קעביד אינש אדעתי דנפשי קעביד היא רק רפואה ע"ד הב', אבל יש בחי' עוסק בתורה לשמה ואז ממשיך אור חדש ממש, [באוה"ת שם נוסף — כמ"ש ממושבותיכם תביאו כו' לכן היא רפואה] לכן רפואה כמו תשובה דכמו שתלמוד מביא לידי מעשה כך ג"כ לידי תשובה, והאור שבתורה מחזירו למוטב, ובי' הבחי' אלו שבתורה נק' גשם וטל כמ"ש יערוף כמטר כו' ותיזל כטל.

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו וההערות.

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) דרך מקורות מצוטטים, דרך (Public Domain); Torat Emet 357 (Public Domain); Eighteen Treatises from the Mishna (Public Domain); Daat Bereshit Rabbah (Public Domain); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY).

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). למה ללמוד, וברכות הרבי: [/likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha](https://likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha) (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309).

מזים חנינמי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך likuteitorah.com/he/torah-ohr/bereishis/11/

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק